
Vidinė santuokos erdvė ir joje kylančios problemos

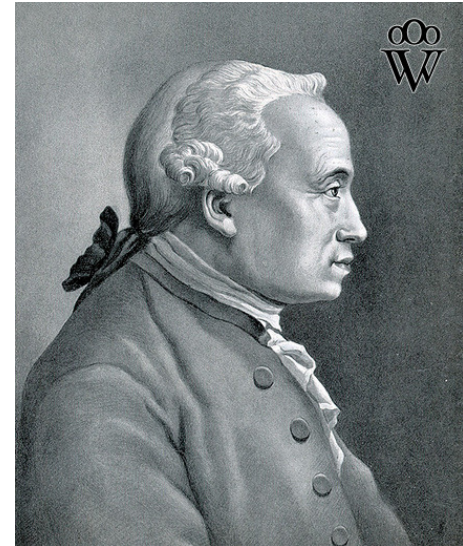
LINA VĖŽELIENĖ

KAS YRA SANTUOKA?

Immanuelis Kantas

(1724 – 1804)

Santuoka – tai asmeninė ir amžina sutartis, suteikianti teisę „natūraliam vieno lytinių organų naudojimui kitam“

KAS YRA SANTUOKA?

Antanas Maceina

(1908 – 1987)

„Tikinčiajam, priimti Moterystės sakramentą reiškia įsijungti į *mysterium magnum*, į antgamtinę Kristaus ir bažnyčios paslaptį“

KAS YRA SANTUOKA?

Alfredas Adleris

(1870 – 1937)

„Klystume, jei meilę ir santuoką laikytume rojumi, kur išsipildo visi mūsų norai. Ši gyvenimo sritis iškelia daug uždavinių, kuriuos turime spręsti atsižvelgdami į kitą asmenį”

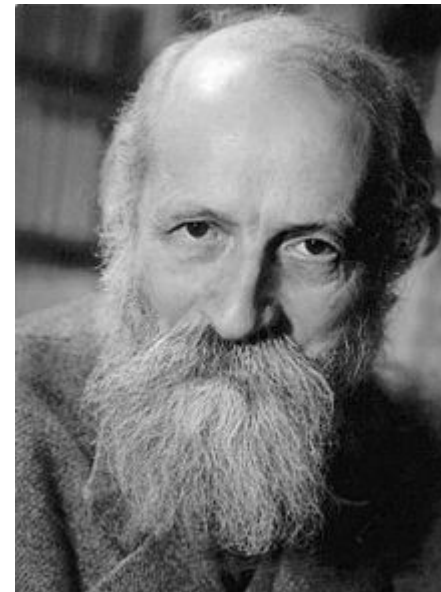

KAS YRA SANTUOKA?

Martinus Buberis

(1878 – 1965)

„Nėra jokio **Aš** paties savaime – visuomet yra tik **Aš** iš žodžių poros **Aš-Tu** arba iš žodžių poros **Aš-Tai**“

KAS YRA SANTUOKA?

Santuoka - tai unikalus dviejų žmonių psichosocialinis kūrinys, pagal jai suteikiamą prasmę ir sampratą galintis atsidurti bet kuriame atkarpos taške tarp dviejų kraštutinių pozicijų.

Santuokos sampratos variacijų skalė

opus contra naturam ←-----→ *mysterium magnum*

SANTUOKA – TAI PROCESAS

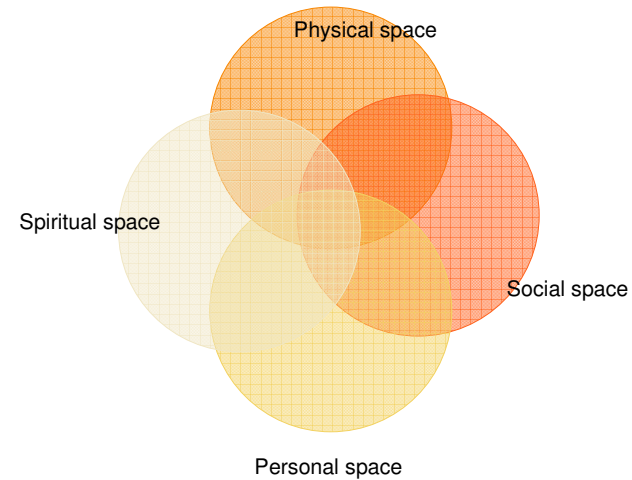
Faktoriai, kurių išvengia ne-santuokoje gyvenanti pora:

- 1) atsakomybė ir įsipareigojimas vienas kitam sustiprinami paviėšinimu;
  - 2) išoriniai susietumo „stiprikliai“ gilina suvaržymo, nelaisvės jausmus;
  - 3) prie moralinio suvaržymo prisideda juridinės peripetijos, materialiniai bei religiniai įsipareigojimai;
  - 4) prie santuokos išsaugojimo taip pat žymiai aktyviau prisijungia giminės ir artimieji su savo lūkesčiais ir „pagalba“, kuriant „teisingus“ vyro ir žmonos vaidmenis.
-

Santuokos vidinės erdvės sudėtinės dalys

- Fizinė erdvė.
- Socialinė erdvė.
- Asmeninė erdvė.
- Dvasinė erdvė.

Pagal E. van Deurzen

SANTUOKOS VIDINĖS ERDVĖS PROBLEMOS FIZINIAME LYGMENYJE

- **Santuokos vertės matas** fizinėje dimensijoje – saugumas.
  - **Santuokai keliami lūkesčiai**: malonumas, išlikimas, fizinė ir materialinė gerovė.
  - **Dažniausios problemos**: seksualinės problemos, materialiniai sunkumai, nevaisingumas, sutuoktinio liga.
-

Seksualinės santuokos problemos

Maurice Merleau-Ponty

(1908 – 1961)

Visas mūsų gyvenimas persmelktas seksualumo atmosferos... nors nėra nieko, ką galima būtų vadinti „grynu seksualumu“ ar „visišku neseksualumu“

Materialiniai sunkumai

„Ketinu skirtis, nes jaučiuosi apgauta... Kai mes tuokėmės, jis užėmė aukštas pareigas, gerai uždirbo, o dabar? Viską prarado, uždirba tik 2000 ir tuo patenkintas...“

moteris, 32 m.

Kas slypi už materialinių santuokos problemų?

Į „materialinėmis“ vadinamas santuokos problemas galima žvelgti net keliais aspektais:

1. Kaip į vengimą: sutuoktiniai vengia spręsti gilesnes santykių problemas ir slepiasi už tariamų materialinių sunkumų.

„Jei tik mes galėtume gyventi atskirai nuo tėvų, mūsų santykiai būtų visai kitokie...“

2. Kaip į baimę prisiimti atsakomybę:

Būti gebančiu ir laisvu kažką pakeisti savo materialinėje situacijoje, - reiškia rizikuoti. Rizika – tai nerimas ir nesaugumas.

3. Kaip į vienintelį su-buvimo būdą:

Bendrai išgyvenamas bejėgiškumas vienija porą. Sukuriamas santykių modelis - „Mes du nelaimingi žmonės priešiško pasaulio akivaizdoje“.

---

4. Kaip į verslo santykių rezultata:

Nesugebėdami / bijodami / nemokėdami kitaip būti kartu, santuokoje „atsidūrę“ žmonės savo santykius kuria pagal partnerystės versle taisykles. Sukuriamas santykių modelis - „Tu man – aš tau“. Problemos prasideda tuomet, kai tampa sunku įvertinti ką kiekvienas gauna ir ką duoda.

5. Kaip į neįgalumą kančiai:

„Gyvenimas, privalo būti patogus, sąlygos komfortiškos, ir kad jokio vargo ar skausmo nesijaustų, nes susitikimui su Gyvenimo realybe nėra nei jėgų, nei drąsos“ (V. Juknaitė).

6. Kaip į galimybę manipuliuoti kitu (menkavertiškumo kompensacija):

Čia nėra jokio Mes. Yra Jis arba Ji, kuris (-i) turi materialinę galią ir Kitas, kuris jos neturi.

SANTUOKOS VIDINĖS ERDVĖS PROBLEMOS SOCIALINIAME LYGMENYJE

- **Santuokos vertės matas** socialinėje dimensijoje – pripažinimas.
  - **Santuokai keliami lūkesčiai:** priklausymas, statusas, įtaka, priėmimas, pagarba, pagalba, rūpestis, lygiavertiškumas.
  - **Dažniausios problemos:** susvetimėjimas, pavydas, smurtas (fizinis, psichologinis), konkurencija, kontrolė, nesusikalbėjimas, nepasitikėjimas, melas.
-

Susvetimėjimas arba gyvenimas vaidmenyse

R. D. Laing

(1927 – 1989)

Ontologinis neužtikrintumas: «kiekvieno iš mūsų individualumas ir autonomija [...] abejotini»

*„Visi žmonės jaučiasi menkaverčiai [...]. Jie jaučiasi užversti gyvenimo sunkumų ir nesugeba jų išspręsti vien savo rankomis, be pašalinių pagalbos”, - **A. Adleris***

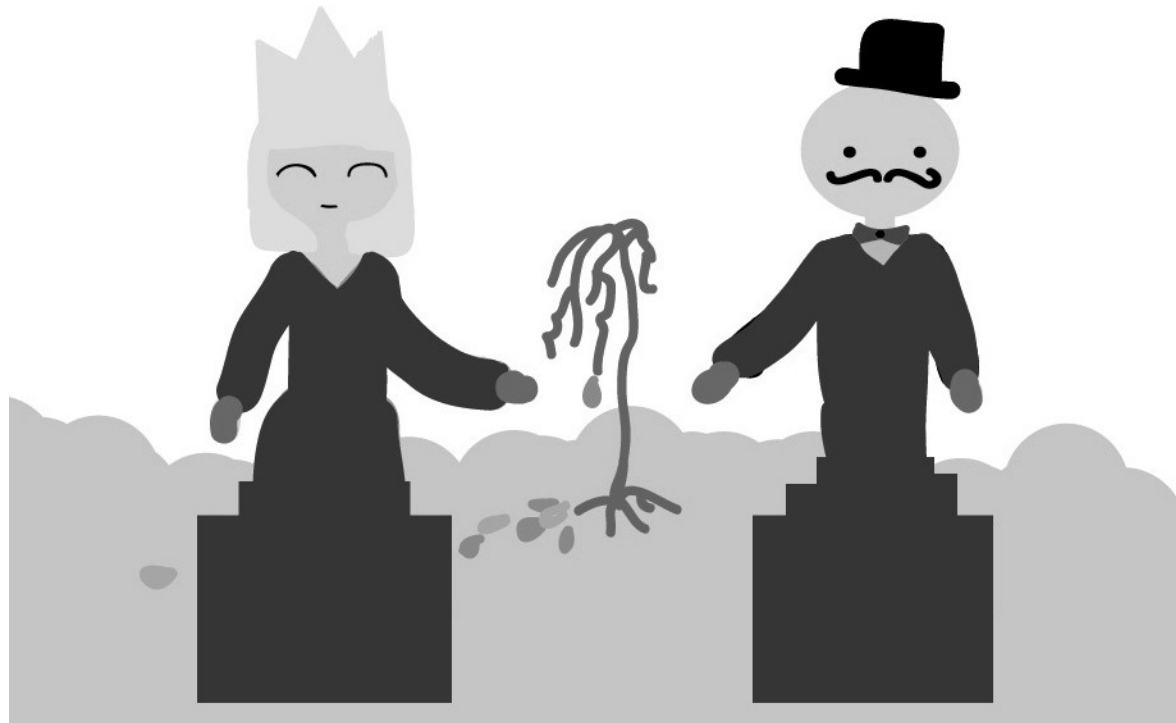
Apsigyvenimo vaidmenyse procesas:

- Didėjant ontologiniam neužtikrintumui, išorinis pasaulis tampa vis labiau nesaugus ir nepatikimas, o vidiniam ima trūkti – vientisumo ir realumo.
  - Savojo Aš vaizdas tampa sunkiai apčiuopiamas, o santykiai su Kitu - pavojingi.
  - Autonomiškumo ir individualumo stygius reiškiasi kaip depersonalizacija.
  - Depersonalizaciją išgyvenanti asmenybė jaučiasi išnykstanti, nematoma, tuščia.
  - Vaidmuo/ kaukė/ įvaizdis pasitarnauja kaip „dingusios“ Personos kompensacija ir išgelbėja nuo nerimo bei nesaugumo.
-

-
- Santykius tuomet taip pat tenka kurti ne su Kitu, o su Kitu-Vaidmeniu.
  - Santuoka kaip šiek tiek dirbtinis ir pakankamai viešas ryšys yra labai tinkama scena vaidmenų atlikimui ir saugiam savęs pateikimui Pasaulyje.
  - Su problema sutuoktiniai susiduria tik tada, kai nebesugeba / pavargsta / nebenori tinkamai atlikti savo prisiimto vaidmens.
-

Stabilių vaidmenų santuoka

Stabilių vaidmenų santuoka

- R.D. Laingas tokį būdą Būti santykiyje vadino „suakmenėjimu“.
  - E. Fromas - „virtimu robotu“.
  - **Problema:** Ir „akmenys“, ir „robotai“ yra neįgalūs emociniam ryšiui. Santykis tarp jų gali būti tik toks pat monumentalus, stabilus ir negyvas.
  - Realus dviejų žmonių santykis negali būti nei amžinas, nei nekintantis, nei stabiliai „teisingas“.
  - Konfliktas tarp to, ko norėtusi ir to, kas yra kelia daug neigiamų jausmų.
  - Pastangos išreikalauti vienas iš kito kuo geresnio ir stabilesnio vaidmens atlikimo reiškiasi kaip nusivylimas, kad „*nesutapo charakteriai*“ ar „*jis/ ji nepateisino mano lūkesčių*“.
-

Stabilių vaidmenų santuoka

Søren Kierkegaard

(1813 – 1855)

Beviltiškas nenoras būti savimi pačiu – tai „liga mirčiai“

-
- Vietoj buvimo Pačiu savimi, tuokdamiesi žmonės pasirenka ne tik Vyro ir Žmonos vaidmenis.
  - Vaiko vaidmenyje gyvenantis žmogus tuokiasi su Mama ar Tėvu.
  - Budelis ieško Aukos.
  - Fėja trokšta ištekėti už Piktojo Genijaus, kad savo meilės galia pakeistų jo likimą.
  - Menko statuso žmogelis ieško Didelio statuso partnerio, kaip savo nepilnavertiškumo kompensacijos.
-

Stabilių vaidmenų santuokos rezultatai :

1) Aš – Tu santykis neįmanomas, kaip neįmanoma ir meilė, kuri yra *tarp Aš ir Tu*;

2) O santykiuose be meilės:

- rūpestis perauga į įkyrumą,
  - artumas – į kontrolę ir pavydą,
  - atsakomybė į – dominavimą,
  - pagarba - į dievinimą.
-

SANTUOKOS VIDINĖS ERDVĖS PROBLEMOS PSICHOLOGINIAME LYGMENYJE

- **Santuokos vertės matas** psichologinėje dimensijoje – autonomija (nepriklausomybė, savarankiškumas).
  - **Santuokai keliami lūkesčiai:** pasitikėjimas, susietumas, artumas, tapatumas, vientisumas, atsakomybė, asmeninė laisvė ir augimas.
  - **Dažniausios problemos:** autonomiškumo praradimas, susiliejimas, vienišumas, artumo stoka.
-

Psichologinis santuokos lygmuo

- Viena pagrindinių problemų – tai konfliktai, kuriuos sukuria dvi jėgos žmogaus gyvenime: individualumo siekis ir buvimo-su siekis.
  - Abu šie procesai nuolat vyksta bet kuriame santykiyje, kaip kvėpavimas ar pulsacija.
  - Bet koks užstrigimas, ar kurios nors jėgos perviršius sukelia santykio problemas:
    - 1) neigdamas savo vienatvės poreikį žmogus praranda laisvę ir autonomiją,
    - 2) neigdamas buvimo-su Kitu poreikį, - tampa vienišas ir negebantis kurti artimą santykį.
  - Išvengti šių dviejų kraštutinių padeda asmeninių ribų įsisąmoninimas.
-

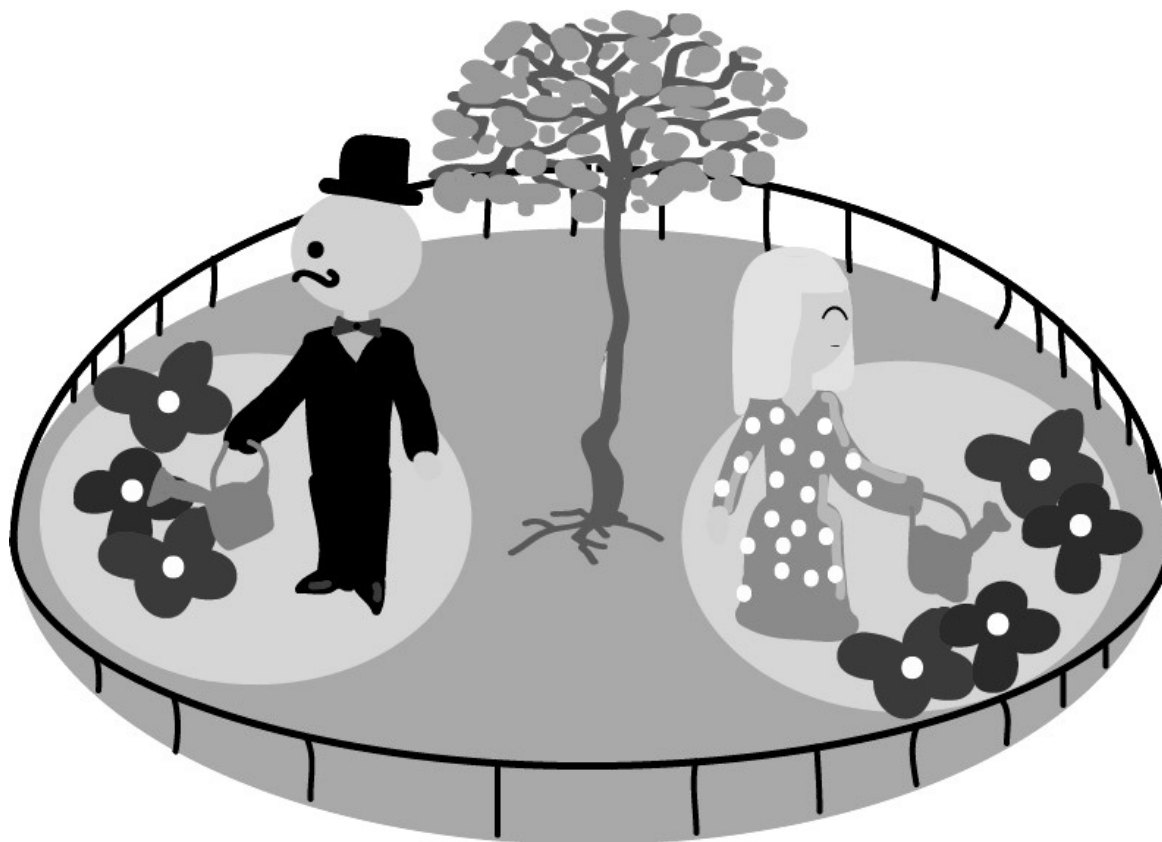
Kam santuokoje reikalingos asmeninės ribos?

- Neįsisąmonintos asmeninės ribos tarpasmeniniuose santykiuose reiškiasi kaip baimės:
  - 1) Baimė susiliesti su kitu.
  - 2) Baimė prarasti susilieјimo objektą.

„Gyvenime turiu viską, ko gali norėti vidutinis pilietis. Bet praradau savo šeimą. Svarbiausias žmogus mano gyvenime, ŽMONA, manęs nemyli. Turiu „45 COLT‘ą...“ (citata iš „Draugo laiškų“, 2004).

Asmeninės ribos santuokoje

DVASINIS LYGMUO

SANTUOKOS PRASMĖS PROBLEMA

Ar yra prasmė tuoktis? Nes:

- *„Gelbėdamas klientą nuo psichologinių sunkumų dažnai „išgelbėju“ ir iš santuokos”- Guggenbühl-Creig (2007).*
  - Daugelis šiuolaikinių autorių apie santuoką rašo kaip apie sergantį institutą, kuriame keroja melas, apsimetinėjimas ir saviapgaulė. O santuokinis ryšys dažnai būna išaustas iš abipusių kančių ir nuoskaudų.
  - Skyrybų statistika skelbia, kad 57 % santuokų baigiasi skyrybomis (2011 m. duomenys Lietuvoje).
-

Krikščioniškų sutuoktuvių ceremonijos priesaika

„Aš, Vakarė, imu Tave, Ryti, savo vyru ir prisiekiu visada būti tau ištikima: kai laimė lydės ar vargas suspaus, kai sveikata tvers ar ligos suims, — visą gyvenimą tave mylėsiu ir gerbsiu. Te padeda man Dievas“

Ką reiškia mylėti vienas kitą?

S. Averincevas

(1937–2004)

Mylėti – tai besąlygiškai priimti Kito Aš; jausti skaidrinantį, keliantį, laikantį buvimą kartu; būti betarpiškame susietume vienas su kitu. Priimdamas kito Aš mylintysis turi susitaikyti su Kito valia, su Kito teisėmis, su Kito egzistavimu, turi aukoti savo Teises, savo nuostatas, įpročius. Aukoti nesitikint kompensacijos ar dėkingumo, aukoti todėl, kad galėtų priimti kitą, tapti Mes.

Kodėl santuoka praranda prasmę?

- Santuokos priesaika sunkiai įgyvendinama: mylėti ir būti mylimamam reikia pastangų, tai nevyksta savaime.
  - Visi kiti motyvai, dėl ko žmonės renkasi būti santuokoje nepakankami ir neturi nieko bendro su pirmine santuokos idėja.
  - Dažniausiai susituokus tikimasi:
    - 1) išsigelbėti nuo vienatvės;
    - 2) pataisyti savo socialinę ar finansinę padėtį;
    - 3) tapti socialiai svaresniu;
    - 4) papildyti savo asmenybę;
    - 5) turėti kuo palankesnes sąlygas auginti vaikus;
    - 6) jaustis saugiau.
-

-
- Realybėje tampa aišku, kad santuoka nėra savaiminis gėris.
  - Paaiškėja, kad bendram gyvenimui reikia pasiryžimo, prisitaikymo, drąsos, kantrybės, pasitikėjimo.
  - Nusivylimas sukelia daug neigiamų jausmų, priekaištų ir norą susirasti „labiau tinkamą variantą“.
-

Tad ar verta visiems taip masiškai veržtis į šį nelengvą išbandymą?

■ **NEVERTA**

- Daugelį santuokai priskiriamų privalumų galima pasiekti ir kitai būdais:
    - 1) Santuoka suteikia oficialų nevienišo žmogaus statusą. Bet tai tik statusas...
    - 2) Materialinės naudos gali suteikti ir kitos formos santykiai.
    - 3) Nuomonė, kad vaikui geriau augti santuokoje niekuo nepgrįsta. Vaikui reikalingi tėvai, o ne santuoka...
  - Didelis skyrybų skaičius liudija, kad santuokos teikiama nauda, kaip ir įsimylėjimas, lytinis potraukis ar bendri interesai, - nėra laimės ar gerovės pamatas.
  - Asmeninės laimės pamatą galime rasti ir santuokoje, ir kituose santykiuose, ir tėvystėje, mene, moksle, sporte ir daug kur kitur. Visur, kur matome prasmę.
-

Tad ar verta visiems taip masiškai veržtis į šį nelengvą išbandymą?

■ VERTA

1. Toks *opus contra naturam*, kaip Santuoka, galėtų būti reikalingas tiems, kurie mato prasmę (ne tik naudą) intymaus abipusio Mes kūrime bei išgyvenime.
  2. Tikinčiajam santuoka – tai galimybė rasti Dievą Artimajame.
  3. Netikinčiajam – tai galimybė studijuoti santykių universitete.
Kur kiekvieno „Aš“ gali būti priimtas Kito, kur buvimas intyviame susietume (fiziniame, socialiniame, emociniame, dvasiniame) su Kitu teikia ramybę, saugumą ir malonumą.
  4. Pora savo santykiams suteikdama santuokos statusą, paliudija apie savo pasirinkimo reikšmingumą, apie pasiryžimą kurti svarbesnį, ypatingesnį santykį nei partnerystė ar bičiulystė.
-

AČIŪ UŽ DĒMESI!

